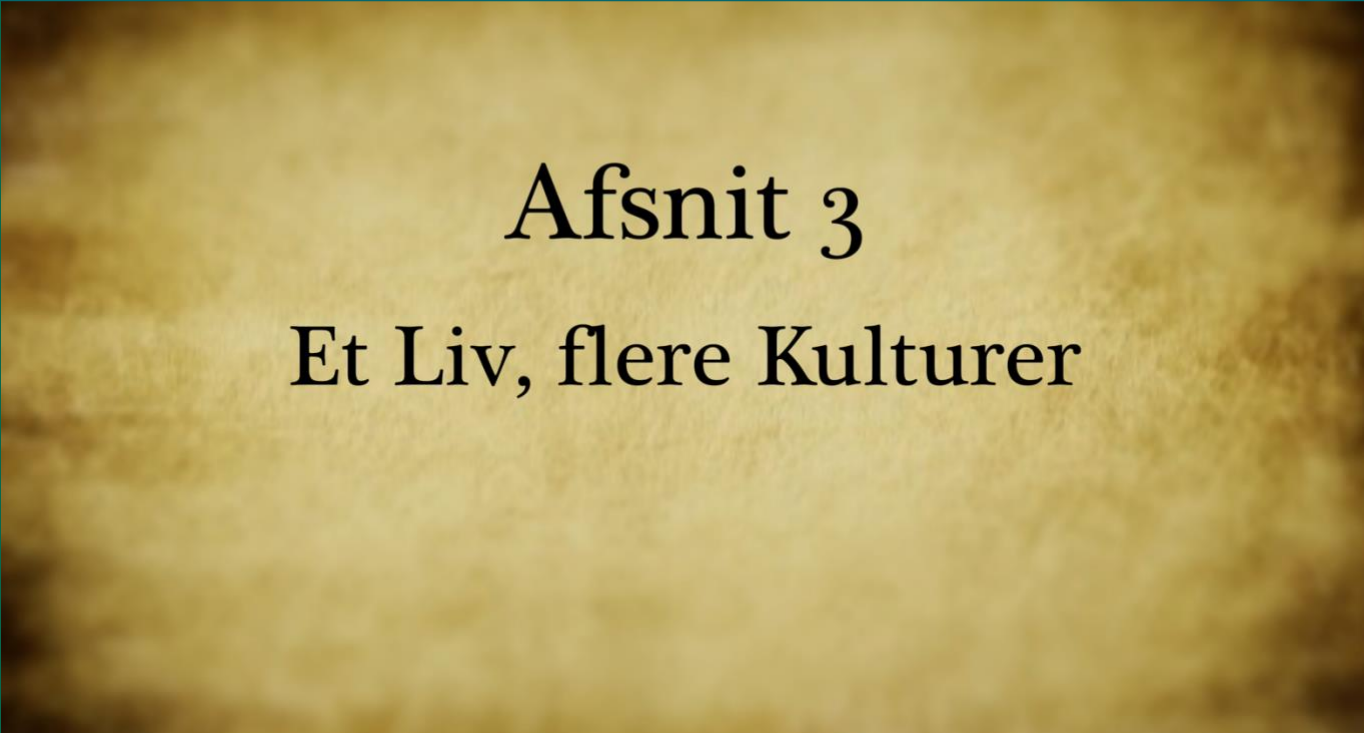

GRÆNSELAND & IDENTITET

Med støtte fra

Kulturministeriets og Folketingets pulje til markering af Genforeningsjubilæet 2020,
Traugott Møllers Fond, Alving Fonden, Bestles Fond
Dronning Margrethes og Prins Henriks Fond, Konsul George Jorck og hustru Emma Jorck's Fond

Afsnit 3

Et Liv, flere Kulturer

Undervisningsmateriale

Mette Damgaard Jørgensen & Dennis Hornhave Jacobsen

© FALIHOS & Projekt M

Afsnit 3: Et liv, flere kulturer

Når en person skal rumme to kulturer, eller to kulturer møder hinanden, betyder det også, at to personers erfaringer og forestillinger om verden møder hinanden. Man kan sige, at hvert et møde mellem to mennesker er en form for kulturmøde - men det er ikke noget, man mærker så meget til, hvis den anden har en kultur og dermed et syn på verden, der ligner ens eget.

Møder du derimod en person fra en helt anden kultur, ser de verden anderledes; det kan eksempelvis være, at de mener, noget er vigtigt, som du ikke er enig i, eller at de har en anden ide om, hvad der er sandt og falsk. I de situationer kan et kulturmøde både vise noget om den andens kultur og din egen. Ofte foregår sådanne kulturmøder helt fredeligt, men andre gange kan forskellene og menneskenes uenigheder udløse konflikter, der kan være svære at komme ud af.

Nogle gange indeholder en person to kulturer og kan derfor have to modstridende opfattelser af, hvad der er rigtigt og forkert - to syn på, hvordan verden ser ud.

Historien om grænsedragningen er på mange måder en historie om, hvordan man på den ene side kunne være en del af flere kulturer på samme tid, en dansk og en tysk, men også fx en familie med sin egen kultur, traditioner og historier. Som du læste i afsnittet *En splittet tid*, kunne man også være medlem af en forening, der var med til at præge måden man forstod verden og dermed den kultur, man mødte andre med. Samtidig er historien om genforeningen en historie om, hvordan man i løbet af den sidste del af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet gradvist blev presset af omstændighederne til at vælge, hvilken nations kulturelle fællesskab man følte størst tilknytning til. Som du kan høre i filmen *Et liv flere kulturer*, var det ikke altid en stærk nationalitetsfølelse, der afgjorde om man valgte at knytte sig mere til den ene kultur end den anden.

Efter grænsen var blevet trukket, var der stadig mange konflikter om, hvorvidt man både kunne bo i Danmark og være en del af det tyske mindretal eller omvendt. Men i 1955 fik grænselandet en form for grundlov som skulle sikre mindretallene på hver side af grænsen mod diskrimination og sindelagskontrol. Loven blev vedtaget i København og i den tyske by Bonn og kom derfor til at hedde København-Bonn-erklæringen. I kilderne kan du læse et uddrag af København-erklæringen som gjaldt det tyske mindretal. Bonn-erklæringen er formuleret af den tyske regering og gælder det danske mindretal, men har samme indhold. Efter erklæringerne har flere fra mindretallene oplevet, at det er blevet lettere at være en del af flere kulturer på samme tid. Fx beskriver Otmar Petersen, som er journalist og en del af det danske mindretal i Sydslesvig, det sådan: *“Jeg tænker ikke over det. Jeg har mit tyske pas, jeg har min danske arbejdsplads, jeg har mit tosprogede privatliv, det flyder ind i hinanden. Og det har jeg det absolut godt med.”*

Kilder

Historie	Samfundsfag
Kilde 1: Uddrag af Axel Henningsens bog "Aus einem leben in zwei kulturen" - Bogen hedder direkte oversat "Fra et liv i to kulturer" og har inspireret filmen "Et liv flere kulturer". Uddraget er fra bogen "Det lyder som et eventyr" <i>"Hele min moders familie havde kun forbindelser til Norden; for min moder, der nærede en stille modvilje mod alt tysk, var det en hjertesag at pleje dansk sindelag og dansk kultur. Hun følte sig inderligt forbundet med det danske, og derfor bestræbte hun sig på, så vidt hun formåede det, at føre mig ind i det danske åndsliv... Til rådighed stod først og fremmest H. C. Andersen, Carit Etlar, Ingemann og A.D. Jørgensen. Derved sørgede min moder for, at jeg fik kendskab til den danske litteratur, og dronning Margrethe, Gøngehøvdingen, Peter Tordenskjold, Niels Juul og andre var velkendte personer for mig. Jeg har sjældent set moder græde så hjerteligt, som da hun erfarede, at dronning Louise, Christian d.9.s gemalinde, var død. Da jeg nu ønskede at blive lærer, var dette kun muligt ved uddannelse på det preussiske [tyske] lærerseminarium og ved at træde ind i det preussiske skolevæsen. Jeg havde ingen anelse om, at det betød en politisk beslutning; jeg havde kun ét mål: at blive lærer for at kunne studere! Moder samtykkede i mit ønske, hun gav efter for min plagen.</i>	Kilde 1: Kulturambassadørernes hjemmeside - om Kulturambassadørerne https://kulturmoedeambassadoererne.graenseforeningen.dk/

<i>Hun har sikkert anet, at jeg dermed var tabt for det danske...</i> <i>[...]</i> <i>På lærerseminariet fik jeg en god uddannelse og blev snart helt vundet for de værker, tysk kultur og åndsliv har frembragt. Dermed ramtes min familie af grænselandsskæbnen og oplevede, at medlemmer af den snævre familiekreds politisk stod i forskellige lejre...</i>	
Kilde 2: Bearbejdet uddrag af København-erklæringen fra 1955. Kilden findes ubearbejdet på www.danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder <i>1. Bekendelsen til tysk nationalitet og tysk kultur er fri og må ikke af myndighederne bestrides eller efterprøves.</i> <i>2. Personer, der tilhører det tyske mindretal og deres organisationer, må ikke hindres i, i tale, og skrift, at benytte det sprog de foretrækker.</i> <i>3. Almendannende skoler og folkehøjskoler samt børnehaver kan, fordi der er undervisningsfrihed i Danmark, oprettes af det tyske mindretal i henseende til lovene.</i> <i>4. Da forholdstalsvalgmåden i henhold til kommunallovgivningen anvendes ved nedsættelse af udvalg i de kommunale råd, deltager repræsentanter for det tyske</i>	Kilde 2: Uddrag fra Kulturambassadørernes hjemmeside https://kulturmoedeambassadoerne.graenseforeningen.dk/om-kma Det blev hurtigt tydeligt, at selvom vi ikke kan bruge grænselandets erfaringer en-til-en, var der alligevel mange ligheder og derfor inspiration at hente. Den mest relevante erfaring skulle vise sig at være behovet for at kunne være både-og. Uanset om vores Kulturmoedeambassadører havde rødder i Bredsted i Sydslesvig eller Bagdad i Irak, var de enige om, at de ikke kunne nøjes med at være enten dansk, tysk eller irakisk. Nogen kunne måske godt nøjes med at kalde sig f.eks. dansk, men fejrede stadig kinesisk nytår eller markerede Eid. Nogen var måske tilfredse med at have tysk pas og ikke dansk, men dansede stadig om juletræet juleaften og drømte på dansk. Kort sagt byggede deres identitet på begge kulturer, i større eller mindre grad. Og hvis de blev presset ud i at vælge, som man eksempelvis har gjort på tidspunkter i historien i grænselandet, så ville det blot gøre deres mindretalsbaggrund endnu stærkere, fordi de ville kæmpe for retten til at være dem, de er.

<i>mindretal i udvalgsarbejdet i forhold til deres antal. [Det tyske mindretal sikres mulighed for at deltage i kommunalpolitik]</i> <i>5. Den danske regering anbefaler, at der inden for rammerne af de til enhver tid gældende regler for radioens benyttelse tages rimeligt hensyn til det tyske mindretal. [Det tyske mindretal sikres sendetid taletid i radioen]</i> <i>6. Med hensyn til understøttelse og andre ydelser af offentlige midler, som tilstås efter frit skøn, vil der ikke blive gjort forskel mellem personer, der tilhører det tyske mindretal, og andre statsborgere. [Det tyske mindretal sikres ligebehandling i sager, hvor der skal tildeles penge fra det offentlige]</i> <i>7. Ved offentlige bekendtgørelser skal der tages rimeligt hensyn til det tyske mindretals dagblade.</i> <i>8. Det tyske mindretals særlige interesse i at pleje sine religiøse, kulturelle og faglige forbindelser med Tyskland anerkendes. Folketinget har ved beslutning af 19. april 1955 givet denne erklæring sin tilslutning.</i> <i>Udenrigsministeriet, den 7. juni 1955</i> <i>H.C. Hansen</i>	
	Kilde 3: Danskere findes i mange modeller - Ebbe Kløvedal Reich 1. Danskerne findes i mange modeller

	og stadig kommer der nye til. Er vi et folk, når det virkelig gælder? Og hvem kan bestemme, hvad folket vil? Lad os tale om det frit, lære hvor vi står, blive tvivl og kulde kvit, skabe gyldenår. 2. Hvad er det fjerne, og hvad er det nære, Når verden ikke er det, den var? Hvor er det ansvar, som alle må bære, og hvor er den uskyld, som ingen har? Lad os tale om det frit, lære hvor vi står, blive tvivl og kulde kvit, skabe gyldenår. 3. Vel kan vi strides om guder og penge og dømmе hinanden til ensomhed. Sammen forbliver vi stadig så længe, vi lever og bor på det samme sted. Lad os tale om det frit, lære hvor vi står, blive tvivl og kulde kvit, skabe gyldenår. 4. Hvad skal vi styrke, og hvad skal forandres, og hvordan gøres der ret og skel? Hvad er mit eget - og hvad er de andres? Og hvor begynder og ender vi selv? Lad os tale om det frit, lære hvor vi står, blive tvivl og kulde kvit, skabe gyldenår. 5. Hvor er den glæde, der smitter og fylder, når dagen ellers er trist og tom? Hvor er den frihed, vi siger, vi hylder Og hvor er den tro, vi er fælles om? Lad os tale om det frit, lære hvor vi står, blive tvivl og kulde kvit, skabe gyldenår. 6. Danskerne findes i mange modeller, For livet kræver mangfoldighed. Levende er kun de ord, der fortæller om fællesskabet, hvor alle er med. Lad os tale om det frit, lære hvor vi står, blive tvivl og kulde kvit, skabe gyldenår.
--	--

	7. Langt imod vest under vældige himle bag fjordens fejende fugletræk skimtes i skyerne nutidens Gimle, der rejser sig, nu da det gamle er væk Lad os tale om det frit, lære hvor vi står, blive tvivl og kulde kvit, skabe gyldenår. Højskolesangbogen, 2006.
--	--

Aktiviteter

Historie	Samfundsfag
Til kilde 1: - Se klippet 00.19-01.14 i filmen <i>“Et liv flere kulturer”</i>, og læs kilde 1. - Forklar med egne ord, hvordan Axel Henningsen er en del af flere kulturer. - Hvilke artefakter fremhæver Axel, når han fortæller om dansk og tysk kultur? (Har du glemt, hvad artefakter er, så genbesøg intro-kapitlet) - Hvis du skulle beskrive, hvad der er særligt dansk idag, ville du så bruge de samme eksempler som Axel? Hvad ville du fremhæve? - Er du enig med Axels mor i, at Axel var <i>tabt for det danske</i>?	Til kilde 1: - Hvem består kulturambassadørerne af, og hvad er foreningens formål? - Kulturambassadørerne kalder sig selv for <i>bindestregsdanskere</i> - hvorfor? - På filmen taler Beviran og Lea om det at have flere kulturer i sig; hvilke muligheder og udfordringer italesætter de? - Beskriv med kulturbegreber <i>hvorfor</i> det kan give udfordringer at have flere kulturer med sig?
Til kilde 2: - Omskriv eller genfortæl kilden, så du er sikker på, du selv forstår den. - Klip de 8 punkter i erklæringen ud og ranger dem efter, hvilke du vurderer havde størst betydning for mindretallene.	Til kilde 2: - (situation fra en rejse) - (situation hvor man blev opmærksom på det særligt danske) - Køkultur

- Sammenlign din løsning med andre i klassen. - Begrund jeres valg og diskuter, hvordan København-erklæringen gjorde det lettere at være en del af det tyske mindretal i Danmark. - Diskuter: Hvorfor var det vigtigt for mindretallene at de fik lov til at oprette deres egne skoler?	- Buskultur - Landsbykultur - Storbykultur
---	--

Evaluerings/produktorientering

Som det bliver nævnt i intro-filmen er der mennesker, der mener, at man bør bekende sig til én kultur og følge de traditioner, der hører sig til fx, når man indvandrere kommer til Danmark. Nogen mener ligesom Grænseforeningens elevambassadører, at man sagtens kan være bindestregs-dansker, altså fx både være dansker og kurder eller dansker og palæstinenser på samme tid. Som det er forklaret i starten af dette opgavesæt, så kan kultur også forstås som kulturen i skolen, kulturen i foreningen eller kulturen i ens familie - på den måde bliver alle til en slags bindestregs-danskere selvom de er født og opvokset her i flere generationer.

Sæt ord og billeder på dit bindestregs-liv

- Vælg mindst to forskellige steder fra din hverdag.
- Optag små videoklip eller tag billeder som viser hvilke artefakter (ting og traditioner) og værdier hører til stederne.
- Klip det hele sammen og tilføj tekst eller lav en voice over, så seere ikke er i tvivl om, hvad I ønsker at vise.
- Vis montagerne for hinanden.
- Diskuter om der sandt, at *"Alle danskere er bindestregsdanskere"*.
- Diskuter om det er blevet lettere eller sværere at være bindestregsdansker end da Axel Henningsen levede.

På hjemmesiden Skoletube.dk findes der forskellige værktøjer til at redigere video og billeder. Vælg det der passer bedst til måden, du har valgt at løse din opgave på.